

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПАСІКАХ**К. Хамід, І. Москалюк, М. Сакун***Одеський державний аграрний університет*

Пожежа – це неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розповсюджується в часі і просторі та створює загрозу життю і здоров'ю людей, навколишньому середовищу, тваринам, птахам, комахам і призводить до значних матеріальних збитків та може призвести до загибелі живих істот. Пожежна безпека — це стан об'єкта, за якого виключається можливість пожежі. Гасіння пожежі вимагає значних матеріальних засобів і людських ресурсів. Вогонь може розповсюджуватися зі швидкістю від 1 до 10 м/св. залежності від погодних умов[5]. Винуватцями лиха різних ступенів пожеж в першу чергу є люди та людський фактор. Неуважність до техніки безпеки у період жнив, несправність збиральної техніки можуть за лічені хвилини перетворити дану територію у попелище. Також можливе знаходження кочових або стаціонарних пасік, які знаходяться в цей час поруч на кочівлі або точку біля потенційно небезпечного об'єкту, можуть бути також знищені. Проблема пожежної безпеки на сьогоднішній день не тільки на території України, але й у світі, залишається актуальною. В умовах високої швидкості руху, особливо сухого повітря актуальність проблеми зростає. Велике занепокоєння викликає організація протипожежного захисту місць збирання, переробки та зберігання врожаю; недотримання пожежної безпеки у лісах та парках; неохайне відношення до роботи з інвентарем та обладнанням для обслуговування бджіл [3]. Недотримання вимог пожежної безпеки, порушення протипожежного режиму, використання несправної техніки та обладнання, непогашений димар, несправні електрообладнання та вогнегасники, залишені непогашені огарки, часто призводять до виникнення пожеж в місцях збирання врожаю та знаходження пасічного точка. За умов спекотної погоди значно зростає ризик виникнення пожеж, що вимагає від управляючих підприємств різної форми власності, робітників фермерських господарств, пасічників та громадян з застереженням приділяти підвищену увагу при різних ступенів і причин пожеж, поводженні з вогнем та неухильному виконанні правил пожежної безпеки [4]. Діяльність із забезпечення пожежної безпеки є складовою виробничої та іншої діяльності посадових осіб і працівників підприємств агропромислового комплексу. Зазначена вимога повинна відображатися у трудових договорах (контрактах), статутах та положеннях. Нормативна правова база з даних питань визначена у Кодексі цивільного захисту України (глава 13) та у Правилах пожежної безпеки України, які затверджені наказом МВС від 31.12.2014 №1417. Згідно з цими правилами, керівник будь-якого підприємства України зобов'язаний встановити протипожежний режим. Нормативне визначення цього поняття наявне в ДСТУ 2272:2006 «Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять», згідно з яким протипожежний режим - це комплекс установлених норм

поведінки людей, правил виконання робіт та експлуатування об'єкта, спрямованих на забезпечення пожежної безпеки [1].

Ключові слова: пасіка, бджоли, пожежа, безпека

Вступ. Важливий елемент національної безпеки України та у світі взагалі – є якісне забезпечення навчання населення та виробників з питань пожежної охорони. Одним з пріоритетних напрямків державної політики являється забезпечення захисту населення, тварин, птахів та комах від потенційної пожежі. Розробка сучасних заходів безпеки та підвищення рівня протипожежного захисту – є головним фактором зниження травматизму, знищення матеріальних цінностей та загибелі всього живого. Пожежна небезпека – ряд факторів та природних чинників, які зумовлюють можливість виникнення та (або) розвитку пожежі [4]. Техніка безпеки на підприємствах в Україні в сучасних умовах – невіддільний елемент організації робочого простору і технологічних процесів згідно з нормами чинного законодавства. Правила пожежної безпеки в Україні регламентуються та затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України, зі змінами, які періодично вносяться відповідними наказами [1]. Незалежно від форми власності, розміру статутного капіталу, обороту, кількості співробітників, угідь, поголів'я, вуликів та інших об'єктів – будь-які суб'єкти, що ведуть свою господарську діяльність обов'язково повинні бути зафіксовані на законодавчому рівні [2, 4]. Отже, потрібно впроваджувати інноваційні технології захисту пожежної безпеки та коригувати організаційну роботу в даному секторі на виробництвах і в компаніях.

Проблема. За останні роки помітно зросло насичення пасік сучасними машинами і механізмами, швидко також розвивається присадибне й фермерське бджільництво, тому гостро постає питання забезпечення охорони праці пасічників. Серед факторів, які можуть призвести до травмування чи захворювання пасічників, є пожежна безпека [3].

Аналіз останніх досліджень за темою. Дослідженню питання забезпечення пожежної охорони присвячено наукові праці: В. А. Доманського, П. Д. Пилипенка, А. В. Антонова та інших. Вченою радою ННЦ «Інститут бджільництва ім. П. І. Прокоповича» затверджений спеціальний документ «Інструкція з охорони праці у бджільництві», що регламентує питання охорони праці. На основі інструкції в пасічному господарстві, враховуючи місцеві умови, слід розробити конкретні правила з техніки безпеки. І навіть, якщо пасічник працює у своєму господарстві один, він має знати правила техніки безпеки [1].

Методи досліджень. Методологічне забезпечення дослідження ґрунтується на принципі єдності теорії і практики з охорони праці та безпеки технологічного процесу на пасіках.

Результати досліджень. Робота на пасіці відбувається за певними вимогами. Планування, облаштування, розміщення пасік, використання обладнання, інвентарю та засобів захисту повинні використовуватися за призначенням та відповідати будівельним правилам та санітарним нормам

проектування підприємств та пасік. Територія стаціонарної пасіки має бути огорожена, а на підступах до неогороджених ділянок необхідно встановлювати щити розміром 200 x 400 мм із написом «Обережно. Бджоли».(рис.1)

Рис.1 Розташування пасічного точка.

На пасіці для освітлення, опалення, електронавощування рамок, а також столярній майстерні використовують електроенергію. Під час користування паровими ножами для розпечатування стільників необхідно стежити за рівнем води у пароутворювачі, за справжністю захисних клапанів і шлангів, що підводять пару, у встановлені терміни проводити перевірку манометрів. Нагрівальні прилади з розміщеними на них пароутворювачами або ємкостями для нагрівання ножів для розпечатування стільників повинні бути встановлені на теплоізоляційній підставці на відстані не менше 1 м від легкозаймистих предметів. Електричні ножі для розпечатування стільників повинні мати теплоізоляційні підставки, а під час перерви в роботі – відключатися від електричної мережі. Необережне поводження з вогнем, зокрема розпалювання димаря в безпосередній близькості від стружок у столярній майстерні, залишення ввімкнутими електронагрівальних приладів, а також коротке замикання в електромережі можуть призвести до пожежі. Тому треба мати наготові засоби гасіння вогню: вогнегасники, бочки з водою, пожежне відро, сокиру, багор, а також ящик з піском. Не слід тримати біля печей предмети, які можуть легко зайнятися, а жар перед тим як вийти з приміщення, треба погасити. Електропроводка має бути у справжньому стані. Перед входом у приміщення необхідно встановити рубильник, яким можна вимикати всю електромережу. Біля приміщення на пасіці встановлюють блискавковідводи. Правил безпеки слід дотримуватися також при використанні препаратів, які з лікувальною метою спалюють у вулику. До них належать такі препарати – фенотіазін, дихлорбензонат, фольбекс та інші. Після спалювання цих препаратів треба простежити, чи не димить вулик занадто довго, і якщо димить, вжити відповідних заходів. Курити на пасіці треба у безпечному, спеціально відведеному місці (рис.2).

Рис. 2. Недогарок – реальна небезпека на пасіці.

Як правило, щоб отримати товарний мед пасічник повинен хоча б один раз за сезон змінити місцезнаходження своєї пасіки. Тому велика кількість бджолярів, як зі стажем, так і початківців, перевозять пасіки з місця на місце, у пошуках більш продуктивної «точки». Розміщують пасіки, переважно біля або безпосередньо у посадках. Тут, на місці, встановлюють кухні, підсобні приміщення. На період збору меду, організують цілодобове проживання. Прес-служба ДСНС України в Харківській області повідомляє – «В селі Курилівка Куп'янського району Харківської області через випалювання мешканцями сухої трави, згоріли 13 вуликів місцевого приватного пасічника».

Рис. 3. Постраждала пасіка від пожежі.

Головним управлінням Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Україні закликає громадян суворо дотримуватися правил пожежної безпеки поблизу лісових масивів та на відкритих територіях, не провокувати пожежі і природних екосистемах! Адже частіше за все, пожежі у природних

екосистемах виникають в результаті людської недбалості та неуважності. Масштабні загоряння можуть мати негативні наслідки як для навколишнього середовища, так і для людей: спричинити пожежі житлових будівель, знищити лінії електромереж, газо- та нафтопроводів, лісових насаджень(рис.4).

Рис. 4. Наслідки пожежі на присадибній пасіці.

До комплексу заходів з пожежної безпеки на об'єктах господарювання відносяться наступні заходи:

- створення умов для безпечної праці колективного та індивідуального захисту на робочому місці ;
- уникнення ризику виникнення пожеж;
- якісне та своєчасне забезпечення технічними засобами для запобігання займання та усунення самих пожеж та їх наслідків;
- повноцінний контроль щодо дотримання протипожежних вимог
- виконання норм законодавства на всіх ланках професійної діяльності;
- розробка і впровадження сучасних методів та обладнання по гасінню пожеж, евакуації та порятунку з місць пожежі й задимлення людей та майна;
- внутрішнє та зовнішнє навчання співробітників.

Також необхідно встановлювати режим роботи, який включає порядки, де описується місце спеціального призначення та правила їх користування; розробляти і впроваджувати правила роботи з відкритим вогнем і горючими матеріалами; створювати графіки проходження інструктажів з пожежної безпеки співробітників та схеми евакуації персоналу та відвідувачів. На кожному підприємстві також повинні бути розроблені та затверджені інструкції з пожежної безпеки, які закріплюють основні положення протипожежного режиму в кожному приміщенні чи на об'єкті підприємства. Право затверджувати дані акти має керівник підприємства або будь-яка інша делегована ним посадова особа. Правила з пожежної безпеки закріплюють

низку вимог до згаданих інструкцій та визначають їх структуру і основні розділи. Так, зокрема, інструкції повинні містити інформацію про категорію (А, Б, В, Г, Д) приміщення з вибухопожежної та пожежної небезпеки (для виробничих, складських приміщень та лабораторій), вимоги щодо утримання евакуаційних шляхів та виходів, визначати спеціальні місця для куріння та вимоги до них, порядок утримання та прибирання приміщень, робочих місць, спецодягу, порядок проведення зварювальних та інших вогневих робіт, обов'язки та дії працівників у разі виникнення пожежі тощо[1]. Інструкції вивчають під час протипожежних інструктажів, навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму, виробничого навчання і вивішують на видимих місцях. Усі працівники при прийнятті на роботу на робочому місці повинні проходити інструктажі з питань пожежної безпеки. Факт проведення інструктажів фіксується у спеціальному журналі, який має бути прошнурований, пронумерований та скріплений печаткою підприємства та підписом керівника.

Висновки. Отже, пожежна безпека – це сукупність відносин, спрямованих на створення внутрішніх і зовнішніх умов існування будь-якого суб'єкта господарювання, при яких мінімізуються або усуваються ризики виникнення та розповсюдження пожежі. Забезпечення збереження сільськогосподарської продукції, пасік, лісів, лісосмуг, парків, всебічний захист агропромислових підприємств від можливих надзвичайних ситуацій, зокрема від пожеж, є комплексним пріоритетним завданням посадових осіб агропромислових холдингів, власників фермерських господарств, спеціалізованих підприємств з бджільництва та фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієнко М.В. Особливості визначення поняття «пожежна безпека». Пожежна безпека: теорія і практика. 2014. №16. С.11-14.
2. Кривцов Н.И., Лебедев В.И., Туников Г.М. Пчеловодство. – М.: Колос, 2007. – 512 с.: ил.
3. Поліщук В.П., Гайдар В.А. Пасіка. – К.: ТОВ —Перфект Стайлл, 2008. – 258 с.
4. Пономаренко Г. Пожежна безпека як елемент внутрішньої безпеки держави: поняття та система засобів забезпечення. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. 2007. №74-76. С.47-50.
5. Черкасова А.І. Бджільництво. – К.: Урожай, 1989. – 295 с.

ПУТИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОЖАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ НА ПАСЕКАХ

Хамид К., Москалюк И., Сакун М.

Пожар - это неконтролируемое горение вне специального очага, развивающееся во времени и пространстве и создает угрозу жизни и здоровью людей, окружающей среде, приводит к материальному ущербу. Пожарная безопасность - это состояние объекта, при котором исключается возможность пожара. Тушение пожара требует значительных материальных средств и человеческих ресурсов. Огонь на открытой территории в

безветренную погоду может распространяться со скоростью 1 м / с, а в ветреную - до 10 м / с; одновременно высота пламени здесь часто достигает 2 м. Человеческая неосторожность и легкомыслие, а тем более неготовность к уборке, неисправность уборочной техники могут за считанные минуты превратить хлебную ниву на черное пепелище, и кочевая или стационарная пасеки, которые находятся в это время рядом на кочевки или точку могут быть также уничтожены. Проблема обеспечения пожарной безопасности остается актуальной, а в летний жаркий период она приобретает особую остроту. Большое беспокойство вызывает организация противопожарной защиты мест сбора, переработки и хранения урожая; несоблюдение пожарной безопасности в лесах и парках; неопрятное отношение к работе с инвентарем и оборудованием для обслуживания пчел. Пренебрежение требованиями пожарной безопасности, нарушение противопожарного режима, эксплуатация неисправной техники, неисправные огнетушители, оставленные непогашенные огарки, нередко приводят к возникновению пожаров в местах сбора урожая и нахождения пчеловодного точка. В условиях сухой жаркой погоды значительно возрастает риск возникновения пожаров, требует от руководителей хозяйств, работников сельхозпредприятий, песчаников и граждан с оговоркой уделять повышенное внимание при обращении с огнем и неукоснительном выполнении правил пожарной безопасности. Деятельность по обеспечению пожарной безопасности является составной производственной и иной деятельности должностных лиц и работников предприятий агропромышленного комплекса. Указанное требование должно отображаться в трудовых договорах (контрактах), уставах и положениях. Нормативную базу этого вопроса составляют Кодекса гражданской защиты Украины (глава 13) и Правила пожарной безопасности Украины, утвержденные приказом МВД от 31.12.2014 №1417. Согласно этим правилам, руководитель любого предприятия Украины обязан установить противопожарный режим. Нормативное определение этого понятия имеется в ДСТУ 2272: 2006 «Пожарная безопасность. Термины и определения основных понятий», согласно которому противопожарный режим - это комплекс установленных норм поведения людей, правил выполнения работ и эксплуатации объекта, направленных на обеспечение пожарной безопасности.

Ключевые слова: пасека, пчелы, пожар, безопасность.

WAYS TO ENSURE FIRE SAFETY IN APIARIES

Khamid K., Moskalyuk I., Sakun M.

A fire is an uncontrolled burning outside a special hearth that spreads in time and space and threatens human life and health, the environment, and causes material damage. Fire safety is the state of an object in which the possibility of fire is excluded. Extinguishing a fire requires significant material resources and human resources. Fire in the open area in windless weather can spread at a speed of 1 m / s, and in windy - up to 10 m / s; at the same time, the height of the flame here often reaches 2 m. Human carelessness and recklessness, and even more unpreparedness

for the harvest, the failure of harvesting equipment can turn a grain field into a black fire in a matter of minutes, and nomadic or stationary apiaries that are currently near a nomad or point can also be destroyed. The problem of ensuring fire safety remains relevant, and in the hot summer period it becomes especially acute. The organization of fire protection of harvesting, processing and storage of crops is of great concern; non-compliance with fire safety in forests and parks; untidy attitude to work with inventory and equipment for beekeeping. Neglect of fire safety requirements, violation of the fire regime, operation of faulty equipment, faulty fire extinguishers, left unquenched cinders, often lead to fires in the places of harvesting and finding the apiary. In dry hot weather, the risk of fires increases significantly, which requires farm managers, farm workers, beekeepers and citizens with caution to pay close attention to fire handling and strict compliance with fire safety rules. Fire safety activities are a component of production and other activities of officials and employees of agro-industrial enterprises. This requirement should be reflected in employment agreements (contracts), statutes and regulations. The normative basis of this issue is the Code of Civil Protection of Ukraine (Chapter 13) and the Rules of Fire Safety of Ukraine, approved by the order of the Ministry of Internal Affairs of 31.12.2014 №1417. According to these rules, the head of any enterprise of Ukraine is obliged to establish a fire regime. Normative definition of this concept is available in DSTU 2272: 2006 "Fire safety. Terms and definitions of basic concepts ", according to which the fire regime is a set of established norms of human behavior, rules of performance of works and operation of the object, aimed at ensuring fire safety.

Key words: *apiary, bees, fire, safety.*